

**Advies BANSPA
met betrekking tot
het personeelstekort in de kinderopvang
in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
3 Oktober 2023**

Inleiding

De sector van de kinderopvang in Brussel wordt, en dit zowel aan Nederlandstalige als aan Franstalige kant, geconfronteerd met twee grote uitdagingen : een gebrek aan opvangplaatsen, en een schrijnend personeelstekort. Sedert 2021 behoort het beroep van kinderbegeleider officieel tot de lijst van knelpuntberoepen¹. Wij schetsen hieronder de situatie inzake het personeelstekort, en formuleren een aantal adviezen om aan het probleem te verhelpen.

1) De Brusselse kinderopvang in vogelvlucht

Het recentste Jaarverslag van ‘Kinderopvang in Brussel’ (2021) stelt² :

In 2021 werden 5.432 **aanvragen** voor de Nederlandstalige kinderopvang geregistreerd, dat zijn er 325 meer dan het jaar voordien. Hoewel er in 2020 geen terugval was in het aantal opvangvragen, lijkt er in 2021 toch een postcorona inhaalbeweging te gebeuren. De verdeling van de aanvragen volgt opnieuw het klassieke patroon met een duidelijke piek in september. Wat het aantal inschrijvingen betreft zien we een daling in 2021 met 3% in vergelijking met het jaar voordien, van 49,2% van alle aanvragen naar 46,02%. Wanneer we de absolute cijfers bekijken zien we dat het maar om een verschil van 12 inschrijvingen gaat, omdat het totaal aantal aanvragen zoveel hoger is, maar toch zijn dit onverwachte cijfers. Het aandeel “Brusselse” aanvragen is licht gedaald,

¹ Actiris, knelpuntberoepen in het Brussels Gewest, 2022, [link](#)

² Kinderopvang in Brussel, [link](#)

van 82,4% in 2020 naar 81,3% in 2021. De geografische spreiding van de aanvragen is wel nog steeds vergelijkbaar. Schaarbeek heeft nog steeds het grootste aandeel aanvragen, en de nummers 2 en 3 zijn gewisseld in vergelijking met 2020, plaats twee wordt ingenomen door Anderlecht, gevolgd door Sint-Jans-Molenbeek. De minste aanvragen worden nog steeds geregistreerd door ouders met een domicilieadres in Haren, gevolgd door Watermaal-Bosvoorde en Sint-Joost-Ten-Node.

Volgens BISA bedroeg de **dekkingsgraad** 39,63% in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, hetgeen betekent dat er 0,4 opvangplaatsen waren per kind op gewestelijk niveau. De dekkingsgraad is gestegen van 31,54% in 2009 naar 39,63% in 2018. De dekkingsgraad was in 2018 het hoogst in de gemeenten Etterbeek (75,86%), Ukkel (63,11%) en Oudergem (59,06%) en het laagst in de gemeenten Anderlecht (19,98%), Sint-Jans-Molenbeek (22,06%) en Koekelberg (23,90%).³

De **kindratio** (norm), dat is de verhouding tussen het aantal kinderbegeleiders en het aantal kinderen, bedraagt 1 begeleider per maximum 8 à 9 kinderen. Daarmee is Nederlandstalig België minder streng dan Europa. In maart 2022 meldde Bruzz dat er eind 2021 521 **vacatures** openstonden, dat zijn er een kwart meer dan in 2019. Op het einde van 2021 waren 143 vacatures nog steeds niet ingevuld. In Vlaanderen en Brussel samen waren er dat jaar 6.267 vacatures in de Kinderopvang⁴. De cartografie van de Nederlandstalige Kinderopvang brengt de **capaciteit en de toegankelijkheid** van de Brusselse Kinderopvang in kaart⁵. Bijkomend cijfermateriaal is te vinden op de website Opgroeien⁶.

2) Beleid

2.1) VGC (Vlaamse Gemeenschapscommissie)

Om te beginnen een woord over het statuut : in de Franse Gemeenschap wordt kinderopvang voor kinderen van 0-3 jaar beschouwd als een dienst van algemeen belang in de zin van de Dienstenrichtlijn van de Europese Unie. Aan Nederlandstalige kant daarentegen wordt de kinderopvangsector niet beschermd door dit statuut.

In de beleidsverklaring 2019-2024 van het college van de VGC ('Brussel is wat we delen') luidt het⁷ :

³ BISA, Kinderopvang in het Brussels Gewest, waar zijn de tekorten, [link](#)

⁴ Bruzz, meer dan 500 vacatures in Nederlandstalige Kinderopvang, [link](#)

⁵ Cartografie van de Kinderopvang, [link](#)

⁶ Opgroeien, [link](#)

⁷ Beleidsverklaring 2019-2024 college van de VGC, [link](#)

“Het aantal gezinnen met kinderen blijft stijgen, en de voorbije tien jaar is het aantal alleenstaande ouders sterk toegenomen. De uitdagingen waar gezinnen met kinderen in Brussel dagelijks mee geconfronteerd worden, zijn talrijk. De kinderarmoede ligt hoog, het aanbod is erg versnipperd, en er is nog steeds een enorm plaatstekort in de Nederlandstalige kinderopvang. Alle Brusselse kinderen verdienen dezelfde kansen, en dat begint met een plaats in kwaliteitsvolle en betaalbare Kinderopvang, en toegankelijke preventieve ondersteuning. Liever dan de sociale ongelijkheid op latere leeftijd dicht te rijden, kiezen we er resoluut voor om te investeren in jonge kinderen. Om dit waar te maken, versterkt de VGC haar regierol op vlak van kinderopvang, preventieve gezinsopvang en kwaliteitsvolle voor- en naschoolse opvang. De VGC is aanjager van de uitbreiding van de capaciteit in de Kinderopvang, en de verdere uitbreiding van een toegankelijke preventieve opvoedingsondersteuning. De VGC volgt de evolutie in het aantal plaatsen in de kinderopvang op de voet op, en vraagt de Vlaamse Gemeenschap om gericht in te zetten op nieuwe capaciteit. Er beweegt heel wat in de sector. Zo ging Ket in Brussel⁸ van start, en ligt er een nieuw decreet rond buitenschoolse opvang⁹ klaar. De VGC grijpt deze kans om te komen tot een betere samenwerking en afstemming op maat van de jongste Brusselaars en hun gezinnen. De VGC neemt haar regierol voor de Nederlandstalige kinderopvang ten volle op, en gaat met alle partners aan de slag om de inhaalbeweging in de kinderopvang te versterken. De VGC treedt blijvend in overleg met de Vlaamse Gemeenschap rond bijkomende capaciteit in de Brusselse Kinderopvang, en rond de overname van de prefinanciering die de VGC doet in het kader van haar regierol. De VGC blijft investeren in infrastructuur voor Kinderopvang, en geeft bij subsidies voor infrastructuur, en voor werking, duidelijke prioriteit aan inkomensgerelateerde plaatsen in de wijken waar de nood het hoogst is. De VGC gaat zelf op zoek naar samenwerking met gemeenten en/of met bestaande initiatieven, bijvoorbeeld in het kader van de wijkcontracten. We vragen dat citydev.brussels, de Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij (BGHM), het Woningfonds en ook private partners bij bouwprojecten rekening houden met de nodige gemeenschapsvoorzieningen. Bij gemeentelijke en gewestelijke investeringen in infrastructuur streven we ernaar snel duidelijkheid te verschaffen over werkingsmiddelen. We vragen de Vlaamse overheid om via investeringssubsidies bedrijven, administraties en instellingen voor hoger onderwijs te stimuleren om zelf kinderdagverblijven in te richten voor hun personeel, en de bestaande kinderdagverblijven meer open te stellen voor buurtbewoners. We zorgen ervoor dat alle Nederlandstalige kinderopvanginitiatieven in Brussel zich aanmelden bij het Lokaal Loket Kinderopvang¹⁰. We optimaliseren de werking van het Lokaal Loket Kinderopvang opdat ouders snel en op transparante wijze geïnformeerd worden over de beschikbare plaatsen, gehanteerde criteria en alternatieve instapmomenten. De

⁸ Ket in Brussel, [link](#)

⁹ Decreet buitenschoolse opvang, 6 mei 2022, [link](#)

¹⁰ Lokaal Loket Kinderopvang, [link](#)

VGC is ook pleitbezorger voor de oprichting van een gemeenschappelijk loket kinderopvang op gewestelijk niveau in samenwerking met de Cocof, de Franse Gemeenschap, de GGC (Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie) en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Voldoende **personeel** vinden blijft dan ook een uitdaging. We zetten verder in op het aantrekkelijk maken van het werken in de Brusselse kinderopvang en preventieve gezinsondersteuning. We ondersteunen het werkveld via een vormings- en ondersteuningsaanbod. We verhogen de kwaliteit van de kinderopvang en stemmen die af op de realiteit van de stad. We stellen in samenwerking met Actiris een opleidings- en tewerkstellingsplan op om de aantrekkelijkheid te verhogen van zowel de opleiding als het beroep van begeleider in de kinderopvang. We ijveren voor innovatieve projecten om niet-gekwalificeerde Brusselaars trajecten aan te bieden richting kwalificatie binnen de Brusselse gezinssector. We zetten verder in op taallessen op de werkvloer voor de niet-gekwalificeerde medewerkers van de buitenschoolse opvang met een beperkte kennis van het Nederlands. We versterken medewerkers in de sector in de omgang met de specifieke Brusselse context, en hebben oog voor een duidelijk werkkader rond meertaligheid”.

2.2) Regering Brussels Hoofdstedelijk Gewest

In de regeerverklaring 2019-2024 van de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt gestipuleerd¹¹ :

“Sinds 2007 en de lancering van het ‘Crècheplan’ heeft het Gewest van de opvang voor jonge kinderen een prioriteit gemaakt. Het gevoerde beleid is erop gericht bij voorrang het collectieve openbare aanbod, met inbegrip van het aanbod van de gemeenten, te ondersteunen om de kinderopvang voor kinderen van 0 tot 3 jaar te ontwikkelen, door de financiering van infrastructuurwerken en de toewijzing van GECO-betrekkingen. In reactie op de noodsituatie heeft het Brussels Gewest aanzienlijke middelen uitgetrokken voor de ondersteuning van de oprichting van kinderopvangplaatsen voor kinderen onder de drie jaar, door tegelijk een beroep te doen op het werkgelegenheidsbeleid (toekenning van GECO-betrekkingen), de instrumenten voor territoriale ontwikkeling (bouw van crèches in het kader van duurzame wijkcontracten), het toezicht op de plaatselijke besturen (BGHGT-subsidies/Brussels Gewestelijk Herfinancieringsfonds van de Gemeentelijke Thesaurieën) en de dotatie die aan de Gemeenschapscommissies wordt toegekend om de infrastructuur te ondersteunen. Steun voor het beleid inzake kinderopvang blijft daarom een prioriteit, met name voor de meest kwetsbare groepen, eenoudergezinnen, werkloze of kansarme gezinnen die vandaag de dag nog steeds van de bestaande regelingen zijn uitgesloten,..., De ordonnantie van de

¹¹ Regeerverklaring regering Brussels Hoofdstedelijk Gewest, [link](#)

GGC inzake kinderopvang¹², alsook de rest van het wettelijke kader, de budgetten en het administratieve kader zullen worden aangepast om de erkenning en subsidiëring van crèches die niet strikt eentalig zijn (deze laatste vallen onder de erkenning door het ONE-Office de la Naissance et de l'Enfance¹³ of Kind&Gezin¹⁴) mogelijk te maken met respect voor de meertaligheid van de diensten,..., Ten slotte zal de Regering, ter ondersteuning van haar beleid, de bevoegdheden van de dienst van de schoolfacilitator uitbreiden tot de bevoegdheden in verband met de kinderopvang en de crèches. In dit kader, en in samenwerking met de bevoegde overheden, zal de Regering de invoering van een uniek loket voor de opvang van jonge kinderen voorstellen voor Nederlandstalige en Franstalige opvangstructuren, om de Brusselse ouders zo duidelijk mogelijk te informeren over het bestaande aanbod en hen erheen te leiden”.

2.3) Strategie GO4Brussels2030

De Strategie GO4Brussels2030 van de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, gerealiseerd in overleg met de sociale partners, voorziet de volgende acties¹⁵ :

“ Nieuwe plaatsen scheppen in kinderdagverblijven: de behoefte aan bijkomende plaatsen in de kinderdagverblijven in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in samenwerking met de Gemeenschappen en de gemeenschapscommissies monitoren, en daarbij rekening houden met een gesegmenteerde studie over het aanbod van en de vraag naar opvangplaatsen in het BHG (inkomensgerelateerde plaatsen; late uren; deeltijdse plaatsen; specifieke doelgroepen zoals werkzoekenden, eenoudergezinnen). Deze monitoring zal bekendgemaakt worden aan de stakeholders. De bouw van kinderdagverblijven vergemakkelijken via de schooldienst en een op te richten expertisecomité met als doel ervoor te zorgen dat de vergunningen verkregen worden binnen een vaste en redelijke termijn.

De projecten die het ONE en Kind & Gezin selecteren, moeten gericht zijn op gebieden met de laagste dekkingsgraad. Het samenwerkingskader met de Franse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschap dient herzien te worden, zodat het Gewest meer betrokken wordt bij de besluitvorming over de geschiktheid van de te ondersteunen projecten. De regelgeving van de Gemeenschappen opvolgen en in het bijzonder nagaan welke impact de uitvoering van de hervorming van de opvangstructuren teweegbrengt, en wat de gevolgen daarvan zijn voor het opvangaanbod in Brussel”.

¹² Ordonnantie inzake kinderopvang, 16 mei 2019, [link](#)

¹³ Office de la Naissance et de l'Enfance (ONE), [link](#)

¹⁴ Kind & Gezin, [link](#)

¹⁵ Strategie GO4Brussels2030, [link](#)

2.4) Vlaamse regering

In het regeerakkoord van de Vlaamse regering 2019-2024 luidt het ¹⁶:

“We werken, samen met de VGC, een geïntegreerd Vlaams gezinsbeleid uit in Brussel, in aansluiting ook op onderwijs (brede school) en kinderopvang. Een efficiënte inzet van middelen en een slagkrachtige organisatie staan voorop. Het Huis van het Kind¹⁷ krijgt daarbij een belangrijke opdracht”.

De Vlaamse Regering wijzigde op 24 maart 2023 principieel haar besluit over de subsidiëring van de kinderopvang van baby's en peuters om de structurele bestending te regelen van het **werknemersstatuut** van de kinderbegeleider gezinsopvang. De specifieke subsidie voor de kost verbonden aan het werknemersstatuut wordt in de reguliere subsidieregels ingeschreven, binnen de grenzen van het beschikbare budget. Hierdoor krijgen de betrokken werkgevers de mogelijkheid om binnen deze budgetmarges ook nieuwe onthaalouders in het werknemersstatuut aan te stellen, bijvoorbeeld in vervanging van de onthaalouders werknemers die met pensioen gaan of uit dienst treden. Over dit wijzigingsbesluit wordt nog het advies ingewonnen van de Raad van State¹⁸. Het nieuwe decreet **buitenschoolse opvang** voorziet 18 in plaats van 14 kinderen per begeleider. Het besluit van de Vlaamse regering, dat van kracht wordt op 1 april 2023, beëindigt het **proefproject** dat liep tot 31 maart 2023 en biedt zekerheid aan de huidige onthaalouders-werknemers wat betreft het behouden van hun werknemersstatuut na de einddatum van het proefproject en de mogelijkheid voor de overheid om de vrijgekomen middelen (door niet-invulling van de toegekende vte's) en de bijkomende budgettaire middelen in te zetten na een nieuwe algemene oproep aan de organisatoren.

In de Septemberverklaring van de Vlaamse regering kan men lezen dat 270 miljoen euro per jaar geïnvesteerd zal worden in kinderopvang. In het Brussels Gewest komen er 200 plaatsen bij in de kinderopvang, goed voor een investering van 2,6 miljoen euro. Dat zijn plaatsen aan inkomenstarief; de kost daarvan is dus gebaseerd op het inkomen van de ouders. Crèches met vrije tarieven krijgen een bijkomende subsidie van 3.000 euro per plaats. Wie werkt, krijgt sneller een plaats in de kinderopvang. De kind ratio gaat bovendien omlaag, globaal met één kind per begeleider.

En het federale begrotingsakkoord 2024 laat nu ook flexijobs toe in de Kinderopvang.

¹⁶ Regeerakkoord Vlaamse regering 2019-2024, [link](#)

¹⁷ Huis van het Kind, [link](#)

¹⁸ Vlaamse regering, ministerraad van 24 maart 2023, [link](#)

2.5) Aan Franstalige kant

Op 24 september 2022 besteedde de krant Le Soir aandacht aan de problematiek van het personeelstekort in de crèches aan Franstalige kant¹⁹ :

“Quelque 5.200 places seront créées dans les quatre ans et le statut salarié sera proposé à toutes les accueillantes conventionnées. Du côté francophone, le taux de couverture tourne autour des 36% dans la capitale. Seul le Hainaut fait moins, avec quelque 32%. Les autres provinces dépassent les 40% tandis que le Brabant wallon se situe au-delà de 50%. Du côté de la Fédération des milieux d'accueil de la petite enfance (Femape²⁰), qui regroupe les milieux non subventionnés, on constate que les conditions (diplômes...) pour exercer comme puéricultrice ou directrice sont plus nombreuses depuis la réforme Milac²¹(milieux d'accueil). Ce qui freine les candidatures. Entre 2017 et 2020, le nombre d'accueillantes conventionnées est passé de 2.597 à 2.317 unités. Celui des accueillantes indépendantes est, lui, passé de 698 à 572 unités».

Bevoegd minister Bénédicte Linard (Ecolo) : “Nous voulons offrir, d'ici 2025, un statut de salarié à toutes les accueillantes conventionnées. Et revoir les barèmes. Nous voulons aussi soutenir financièrement les directions. Et on a revu la réforme Milac pour ne pas pénaliser les milieux non subventionnés dans les procédures de recrutement. La pénurie est disparate selon les provinces, et se fait particulièrement ressentir à Bruxelles, mais de façon moindre qu'en Flandre. Ce qui fait que, depuis plusieurs mois, l'ONE a rassemblé les acteurs de formation et de l'emploi (Onem, Actiris...) et du secteur pour voir comment construire un processus de recrutement et comment rendre ce métier plus attractif. L'ambition est de démarrer un nouveau projet pour janvier 2023 ».

3) **Parlementaire vragen**

In de Raad van de VGC van 8 juli 2022 stelden de parlementsleden Els Rochette (one.brussels Vooruit) en Kadija Zamouri (Open VLD) vragen over het tekort aan personeel in de kinderopvang. In haar antwoord stelde collegievoorzitster Elke Van den Brandt (Groen)²²:

“De VGC probeert uiteraard haar steentje bij te dragen en heeft samen met de sector de werkgroep ‘**Werken voor Ketjes**’²³ opgestart. Die komt frequent samen. We gaan daar samen met de sector op zoek naar oplossingen en voeren die uit,...,

¹⁹ Le Soir, 24 september 2022, [link](#)

²⁰ Femape, Fédération des Milieux d'Accueil de la Petite Enfance, [link](#)

²¹ Réforme Milac, [link](#)

²² Raad van de VGC, 8 juli 2022, [link](#)

²³ Werken voor Ketjes, [link](#)

Zo is de opleiding 'Begeleider in de kinderopvang' van het **Centrum voor Volwassenenonderwijs (CVO)**²⁴ gratis te volgen via een traject met middelen van VDAB Brussel. **Actiris** zorgt voor specifieke communicatie over de kinderopvang op de website en via hun Beroepenpunt. De werkgeversconsulenten van Actiris waren op uitnodiging van de VGC ook aanwezig op de laatste werkgroep 'Werken voor Ketjes'. Ook bij de volgende werkgroep zal Actiris erbij zijn om vragen te beantwoorden over de tewerkstellingsmaatregelen, met specifieke aandacht voor de gesubsidieerde contractuelen (gesco's),..., Het actieplan **Workforce Kinderopvang** van het Vlaams Agentschap Opgroeien, en de acties van de VGC, worden zo goed en zo kwaad mogelijk op elkaar afgestemd. Ook gebruikt de VGC dat kanaal om de signalen aan de Vlaamse overheid over te brengen,..., De VGC zet vanuit Onderwijs daarop in, in het verleden met de Studiekeuzebeurs, en nu opnieuw met het komende project **Generatie BXL**²⁵. Een ander initiatief is de **opleidingsbeurs** van Tracé Brussel vzw op 9 juni 2022, waar het team 'Opgroeien in Brussel'²⁶ van de VGC, samen met het ondersteuningsnetwerk Mentees en de kinderdagverblijven van Elmer, promotie hebben gemaakt voor de kinderopvangsector. Ook wordt er samen met het Huis voor Gezondheid aan **stageomkadering** gewerkt zodat er minder uitstroom is door negatieve stage-ervaringen in de kinderopvang. De mensen van **Opgroeien in Brussel** promoten het werken in Brussel via gastlessen in de opleidingen. Verder ondersteunt de VGC mee acties naar bijna-afgestudeerden zoals het initiatief jobdating van CVO Brussel en VDAB Brussel. Daarbij maken laatstejaarsstudenten kennis met de werkgevers. Een eerste jobdating vond plaats op 22 juni 2022 en kende een groot succes: er waren 18 Brusselse kinderdagverblijven aanwezig en zo'n 50 geïnteresseerde CVO-studenten begeleider in de kinderopvang. Ze konden elkaar op die manier leren kennen. Ook Actiris en het Huis van het Nederlands waren aanwezig,..., Daarnaast wil de VGC een **promotiecampagne** voeren om potentiële medewerkers aan te trekken naar de Brusselse Kinderopvang, en om potentiële studenten te stimuleren tot het kiezen voor een opleiding tot kinderbegeleider of bachelor pedagogie van het jonge kind,..., Wat de zij-instroom betreft, beschikt Actiris over een aantal mogelijkheden om duaal leren en werkpleklernen te financieren. Maar om de **zij-instroom** te verhogen, moeten de werkgevers aan de nieuwe kinderbegeleiders omkadering kunnen bieden,..., De uitdaging van het team Opgroeien in Brussel van de VGC is vooral om de medewerkers te ondersteunen, bv. op het vlak van het onthaal en de begeleiding van nieuwe medewerkers, via onder meer 'Mijn Groeiboek'²⁷ voor startende kinderbegeleiders, en met nieuw materiaal over startende leidinggevenden dat in opmaak is".

²⁴ CVO, begeleider in de Kinderopvang, [link](#)

²⁵ Generatie BXL, [link](#)

²⁶ Opgroeien in Brussel, [link](#)

²⁷ Mijn Groeiboek, [link](#)

4) De VGC en de personeelsproblematiek

In 2022 publiceerde de VGC de resultaten van haar ‘Bevraging over de personeelsproblematiek in de Nederlandstalige kinderopvang en gezinsondersteuning in Brussel²⁸’.

De enquête bevestigt het nijpende personeelstekort in de kinderopvangsector. Vier op de vijf invullers van de enquête rapporteert een tekort aan kinderbegeleiders, één op de vijf geeft een tekort aan stafpersoneel zoals verantwoordelijke(n) aan, en één op acht vermeldt een tekort aan (een) pedagogisch coach(es) binnen de organisatie. Elke vertegenwoordigde organisatie zocht in de loop van 2021 minstens één keer een kinderbegeleider. De helft van de organisaties geeft aan dat het gemiddeld twee tot zes maanden duurt om een kinderbegeleider te vinden voor een openstaande vacature, één kwart zoekt minder dan 2 maanden, en het overige kwart langer dan 6 maanden. Bij de selectieprocedure van een kinderbegeleider blijken het diploma, de motivatie, het niveau van Nederlands en een goed sollicitatiegesprek de belangrijkste criteria om te kiezen voor een bepaalde kandidaat. De meest voorkomende gevolgen van het personeelstekort zijn dat de verantwoordelijke meewerkt op de werkvloer, dat er sprake is van ziekteverzuim, en dat de vorming of opleiding voor medewerkers wordt geschrapt. De wettelijk bepaalde ratio begeleider-kindratio kan niet steeds worden gerespecteerd. In bijna elke organisatie komt het 7° jaar kindzorg BSO²⁹ voor als opleidingsprofiel van (kandidaat-) begeleiders, terwijl de overige profielen (opleidingen) in minder dan de helft van de organisaties in de bevraging voorkomen. De helft van de invullers van de enquête rapporteert dat er in de organisatie medewerkers starten via zij-instroom, en iets minder dan de helft van de invullers geeft aan dat zij-instroom een oplossing kan zijn voor het personeelstekort. Werkdruk/stress, woon-werk afstand, en de combinatie met privé/gezinsleven zijn met voorsprong de top drie voornaamste redenen waarom medewerkers vertrekken uit de organisatie. De drempels voor potentiële kandidaten om te werken in de gezinsvoorzieningen die het vaakst door de invullers werden aangeduid, zijn de vereiste kennis van het Nederlands, de combinatie met privé/gezinsleven, het loon en de werkdruk. Ook de voorwaarden die gesteld worden voor het GECO-statuut³⁰ vormen soms een probleem.

De voornaamste **oplossingen** om meer medewerkers aan de slag te krijgen in de kinderopvangsector, zijn volgens de respondenten een lagere werkdruk, het verbeteren van verwachtingen van studenten (in samenwerking met opleidingen), een hoger loon, en promotie van de job en/of opleiding. De volgende vijf positieve elementen blijken naar voren te komen als argumenten om toch voor de

²⁸ Bevraging over de personeelsproblematiek in de Nederlandstalige kinderopvang en gezinsondersteuning in Brussel’, [link](#)

²⁹ Kindzorg BSO, [link](#)

³⁰ GECO-statuut, [link](#)

sector te kiezen : de maatschappelijke relevantie van de job; allerhande positieve gevoelens gekoppeld aan de job; kansen om uitgedaagd te worden, creatief te zijn en bij te leren; variatie/afwisseling van de job; werken in teamverband. Van de VGC verwachten de deelnemers aan de enquête algemene waarderingsacties, de ontwikkeling van een tool om elders verworven competenties te kunnen erkennen, het bieden van OIB (Opgroeien in Brussel) ondersteuning/begeleiding op maat van stagiairs, organiseren van een infobeurs voor (zij-)instroom, en het centraliseren van een vacatureplatform.

5) De visie van Kinderopvang in Brussel

Begin 2023 formuleerde Kinderopvang in Brussel een aantal mogelijke maatregelen³¹ :

- Er wordt gevraagd aan ouders om hun kindje vroeger op te halen, later te brengen of om hun kindje thuis te houden;
- Kinderdagverblijven passen de openingsuren aan, zodat er minder personeel nodig is. De opvang bijvoorbeeld is niet langer open van 7u tot 18u, maar bijvoorbeeld van 8u tot 17u.;
- Kinderdagverblijven sluiten volledig, voor één dag of een paar dagen;
- Kinderdagverblijven sluiten een of meerdere leefgroepen. Dit gebeurt soms via een beurtroelsysteem. Een voorbeeld: de ene week kunnen baby's en kruipers naar de opvang komen, de week erna peuters.

De organisatie voegt daar nog aan toe :

“Een gevolg van het personeelstekort dat we opmerken, is dat organisatoren kinderopvang tijdelijk geen of minder nieuwe inschrijvingen doen. Er worden geen of minder plaatsen toegewezen in de toekomst, omdat deze toekomst op het vlak van personeel te onzeker is. Wat de opvang wil vermijden is dat zij inschrijvingen moeten annuleren omdat er te weinig personeel is om alle kinderen op te vangen”.

6) Tracé Brussel en Huis voor Gezondheid

Op 13 december 2022 organiseerden Tracé Brussel vzw en Huis voor Gezondheid vzw een event '**Drempels voor de instroom in de Brusselse kinderopvang**'. Voordien organiseerden deze twee organisaties in samenwerking met de VGC reeds de thema-ateliers '**Meer Brusselaars aan de slag in de Brusselse kinderopvang**' en '**Raakvlak of spanningsveld tussen onderwijs en werkveld**', waaraan het ganse werkveld (inbegrepen Actiris, VDAB, CVO, werkgevers, Ligo

³¹ Kinderopvang in Brussel, [link](#)

Brusselleer, Groep INTRO, Werkwinkel, etc.) deelnamen. Uit de vele gesprekken kwamen de volgende elementen naar voor :

6.1) Opleidingstraject

Afstemming met de realiteit op de werkvloer is belangrijk. Die realiteit verandert voortdurend. Er zou meer kunnen ingezet worden op het verkennen van de stageplaatsen door de leerkrachten van de CVO's. Het traject moet meer afgestemd worden op het profiel en de noden van de Brusselse werkzoekenden. De informatie betreffende het traject, begeleiding en mogelijkheden om Nederlands te leren moeten gebundeld worden (een digitaal platform zou ideaal zijn).

6.2) Hoe kunnen we nieuwe kandidaten vinden ?

De Nederlandse taalrol van Actiris moet beter gescreend worden op kandidaten die een traject kunnen starten in de kinderopvang, en dit verder doorgeven aan VDAB (Actiris gaat alle werkzoekenden verplichten om een taaltest af te leggen, om beter te kunnen screenen en oriënteren naar opleidingen). Ook het screenen van anderstalige werkzoekenden ingeschreven bij Actiris, met voldoende kennis van de Nederlandse taal, is wenselijk. Binnen de Dienst Select van Actiris wordt er best een vaste contactpersoon voor de sector van de kinderdagverblijven aangeduid. Select Actiris onderhoudt ook best niet alleen contacten met werkgevers uit de sector (zoals nu reeds gebeurt), maar ook met organisaties die werkzoekenden bereiken. Actiris en VDAB kijken ook beter niet alleen naar de ervaring van de kandidaten, maar ook naar de mogelijkheden om een opleiding te volgen. Een groot deel van de afgestudeerden van de opleiding kinderbegeleider komt niet terecht in de kinderopvang, de samenwerking tussen de CVO's en VDAB dient versterkt te worden om een grotere doorstroming te bekomen richting kinderopvang.

6.3) Andere taken arbeidsbemiddelingsinstanties

Intensivering van de contacten tussen Actiris/VDAB en de kinderopvanginitiatieven (Actiris is nu reeds betrokken bij 'Werken voor Ketjes'), meer afstemming tussen Vlaanderen en Brussel rond onder meer administratieve procedures en stagemogelijkheden. Het is wenselijk dat VDAB Brussel een werkgeversconsulent kinderopvang aanstelt. Een mogelijke piste is ook het creëren van een contactpunt (loket) kinderopvang waar zowel Actiris als VDAB aanwezig zijn (die functie wordt nu vervuld door het Beroepenpunt). De sector vraagt ook een actualisering van het GECO-statuut³², en van de

³² De kritiek op het Geco-statuut is dat mensen in Brussel moeten gedomicilieerd zijn; de vervanging van iemand met een Geco-staatuut (bijvoorbeeld door zwangerschap) is lasting; het tijdscredite

tewerkstellingsmaatregel Activa³³ (ongeveer één op de drie werkzoekenden bij Actiris heeft recht op een Activa-attest). Tenslotte kan de uitbreiding van het model van de sociale economie, en het subsidiëren van de functie van logistiek assistent, overwogen worden.

6.4) Onderwijs en werkveld

Uit de discussies op het event van 13 december 2022 kwamen nog een aantal andere ideeën naar voren. Een overzicht.

Een meer kwalitatieve en kwantitatieve stagebegeleiding, een opleiding voor mentoren, een vacaturedatabase of bookingstool voor stages, de uniformisering van administratieve documenten, een uniforme toetsingstool of evaluatiedocumenten, de organisatie van overlegmomenten.

In het **kadaster** 2016-2020 van het Nederlandstalig en Franstalig beroepskwalificerend aanbod secundair onderwijs 3° graad, ondernemingsopleidingen, beroepsopleidingen, volwassenenonderwijs en erkenning van competenties in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest³⁴, gerealiseerd door BANSIPA en Instance Bassin Enseignement-Formation-Emploi (IBEFE), worden cijfergegevens gepubliceerd voor wat betreft het aantal gevolgde opleidingen in de kinderopvangsector. “Bij SYNTRA Brussel kent ‘Begeleider in de kinderopvang’ een stijging en wordt samen met Aanvuller-kassier en kapper één van de populairste opleidingen” (blz. 29).

Advies BANSIPA

BANSIPA formuleert op basis van de bovenstaande bevindingen de volgende voorstellen om het tekort aan personeel in de Brusselse kinderopvang te reduceren :

1) Ten aanzien van de arbeidsbemiddelaars

- 1.1) Wij vragen het screenen van anderstalige werkzoekenden die ingeschreven zijn bij Actiris;
- 1.2) Het versterken van de banden tussen Actiris en de begeleidende organisaties uit de sector van de kinderopvang is een noodzaak;

voor Geco-ers is lastig. Men pleit er voor om de instapvoorwaarden aan te passen).

³³ Activa, [link](#)

³⁴ Kadaster 2016-2020 BANSIPA en Instance Bassin EFE, [link](#)

1.3) We roepen Actiris op om samen met de VGC een opleidings- en tewerkstellingsplan op te stellen.

2) Ten aanzien van VDAB & CVO

2.1) BANSPA pleit voor het meer inzetten op het verkennen van de stageplaatsen door de leerkrachten van de CVO's (Centra voor Volwassenenonderwijs);

2.2) We vragen meer samenwerking tussen VDAB en CVO's om te vermijden dat afgestudeerden kinderopvang in een andere sector terechtkomen dan de kinderopvang.

3) Opleidingen

3.1) Men moet niet alleen kijken naar de ervaring van de kandidaten, maar ook naar de mogelijkheden tot opleiding;

3.2) Het is wenselijk intensiever in te zetten op taallessen op de werkvloer voor de niet-gekwalificeerde medewerkers van de buitenschoolse opvang;

3.3) Maak meer gebruik van duaal leren en werkplekleren;

3.4) Mik op zij-instromers, met andere woorden tracht mensen uit andere sectoren aan te trekken;

3.5) Creëer een vacaturebank of bookingstool voor stages;

4) Beleid

4.1) Ontwikkel een tool om elders verworven competenties te kunnen erkennen;

4.2) Actualiseer het GECO- en Activa-statuuut;

4.3) Zorg voor betere loon- en arbeidsvoorwaarden;

4.4) Maak eveneens gebruik van het model van de sociale economie;

4.5) Garandeer een gelijk speelveld op vlak van financiering en loonsvoorwaarden voor de private kinderopvang.

Brussel, 3 oktober 2023.

Voor Banspa,

Anton Van Assche, voorzitter

Kobe Martens, ondervoorzitter

Meer info:
Secretariaat BANSPA
p/a Tracé Brussel vzw
Antwerpselaan 26, 1000 Brussel
T 02 511 99 72
info@banspa.brussels